

TRẦN-ĐẮC-NGHĨA

Giá bán như trình

Trọn năm.....5\$00
Sáu tháng.....3 00

Những bài gửi đến không
đang lên báo được thời
không lệ trả lại, xin các
ngài lưu ý.

AN-HÀ-BẢO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NĂM
ÉDITION EN QUOC-NGU DE L'APPEL

Organe d'Informations Agricoles, Commerciales et Industrielles

NHÀ BÁO Ở TẠI ĐƯỜNG - Boulevard Delanoue - Cantho

TRƯƠNG-QUANG-TIẾN
CHỦ BỐT

Về việc mua bán hay là
mua như trình xin đề thơ
cho M. TRẦN-ĐẮC-NGHĨA

Lúc mua báo xin các
ngài chiếu cố, gửi số tiền
luôn, bôn-quán lấy làm
thâm cảm.

NGƯỜI DỜI VỚI ĐỒNG TIỀN

(Tiếp theo)

Không có tiền không sống được. mà không có tiền cũng không làm nên được việc gì cho hữu ích, nếu không phải là người quân-tử chính-nhân... Kia lập nghiệp-nghề, về thương-mại, về nông-phổ, làm cho nước mạnh dân giàu, cho người trong xứ có trăm phương ngàn kế sanh-nhại; tránh khỏi cái vạ đói-khó thâm-hại di, thời thật là có công to với xã-hội, nhưng nếu không có cái thế-lực kim-tiền giúp vào thời tay không chưa dễ gây thành, cái đó tưởng ai cũng biết.

Người ta vì tai trời nạn-lừa, mình muốn phát-biểu tâm-lòng như-dĩ-ra, nhưng nếu gặp những lúc vớ chủ chức bừa cơm rơi nước mắt, chuốt dầm ghè gạo rụng lông nheo thời cũng không mình vì đó phải chịu tiếng lãnh-dạm với nhưn-loại, với đống-bào, nhưng nói lòng hổ dè có ai trong lòng mà ra?

Vì đồng bạc mà trong gia-dình mất trật-tự, khiến cho con-thường đảo-ngược đi, nhưng há lại không có nhờ đồng bạc mà trong gia-dình được đầm-ấm, được thanh-hòa ư? Ta cứ xem ngay một cái thí-vụ điển-cận này, thời đó biết. Vương-ông này trước, phải tội phao-vu, những quân đầu trâu mặt ngựa kia, ào-ào như đám ruồi-xanh, bắt ngay ông đi, buộc lại mà khảo-kệp. Cái mục-dịch cũng không có gì cho lắm, chỉ muốn vơ-vét một số tiền bởi-lộ đó thôi. Vì thế mà ông Kiều phải tự bán mình để lấy ba trăm lượng bạc lót cho chúng mới yên. Than ôi! tình phụ-tử, nghĩa keo-sơn phải đành dẹp phứt lại một bên, mái tóc chàng Kim đem đổi với lượng vàng chú Mã.

Ấy cũng vì thế nhà tâm-thương quá, bằng không, cứ lỏ số ba trăm lượng ra, có đầu đến ông gieo đầu bạc ở tương với, có đầu đến con liễu má hồng theo ngày trắng?

Nhà nhờ tiền bạc mà hưng, nước nhờ tiền bạc mà thịnh, người dân trong nước sở dĩ có giá-trị là cũng nhờ ở đồng tiền. Nói tóm lại thời trước trước kia đồng tiền vốn có lợi to với đời, mà đây thời đồng tiền lại có công to với đời nữa chăng? Bây giờ ta đã bàn rõ, vậy có thể đáp lại câu ấy được.

Không có lẽ gì đồng tiền lại có tội, mà cũng không lẽ gì đồng tiền lại có công, cứ nói thật ra thời đồng hay tội là công do nơi người ta. Ờ, đồng bạc là vật vô

tri vô giá như cục sỏi, miếng gạch kia chứ có tay chọn, có trí nào gì mà làm tội với lập công. Ấy cũng vì người ta quá ham nó mà đến nỗi sanh lòng tăng-tám-mãng. Vậy bao nhiêu công với tội, đều đổ trác về người, chứ đồng bạc không có cao dự gì đến.

Ta thấy những nhà phong-phú thường hay tăng-lung công đồng bạc, đối với thần-tài dường như hết sức kính-trọng tôn-vi, dường như cho rằng đồng bạc biết tâm người, mà không hay nghĩ rằng tự đồng bạc thời không biết tâm ai mà thật sự thời người tâm đồng bạc.

Người ta thường nói rằng: người đời chó của không đời. Ấy chỉ rằng: tiền của cần phải lưu dụng cho cần không ở một chỗ, nay tán mai tu, mà cái cơ-mat, chỉ như con người, thời trừ ra lúc thác chó bao giờ cũng thấy được nhau. Phải, người đời chó của không đời, nhưng của có một lúc tiền đi mất mà người cũng có một lúc thoát sạch-hình-bại thời cần phải biết lợi dụng đồng tiền, không nên xài-phí quá mà không nên keo-cú quá.

Đưa xài vô lối, hủy-hoại đồng bạc vốn có tội to với xã-hội, cái đó tất nhiên, mà người bôn-sên ky-kóp quá chôn chặt giấu kín, cũng không phải là người vô tội. Ở vào thời-kỳ cạnh-tranh, đồng bạc là ông tướng cầm binh, tướng có lúc thời binh mới tấn được, mới mong tranh thắng bại với người, đồng bạc có đứng đầu các công-việc thời công việc mới nhưn đó mà thi-hành được, vậy mà cứ để im một nơi, bao sao trăm phương ngàn kế không phải chịu ngưng-trệ, không vì đó mà dân yếu nước hàn!

Có sống phải có chết, đang lúc sống cần phải nghĩ đến ngày chết. Làm người đứng có sự chết mà nên sợ lúc chết chưa làm chi ra đáng con người. Đứng có sự cái nghèo, song nên sợ giàu mà không làm được việc gì hữu ích.

Kia bằng người sẵn tiền của ăn xài phung-phá, xu-hướng về điều khoái-lự, bằng lúc nào cũng nghĩ rằng: sống kuông chơi, chết cũng đem theo, cái kiếp tạm này, thoát trướng ràng thoát thảy bạc đầu, làm bi cho gây xát ốm thây, làm chi đến lao tâm khổ tứ. Ngày qua một ngày, tháng qua một tháng, mà rồi tiền của tiêu tan, cho đến lúc: tằm thân vùi dưới nấm đất vàng, chẳng còn chút tâm lơi gì trên thế-tiền này! (còn nữa)

VĂN UYÊN

VINH M. HUYNH-VÂN-TÀI THẦY-GIÁO VÀ THỢ HỚT TỐC-DI-AN

Một nghề dù chưa gọi là TÀI Dạy học, hót đầu dễ mấy ai! Bài vở khuyên-răn nên tấn-bảo. Kéo dao cao-got nào sanh-nhại Học trò khiếp-sợ vì roi lớn THẦY, THỢ hươu-gor kết-tu-ạo, Khi thì nhỏ-nhe lúc ra oai!

B. T. A.

VINH M. PHÁT ENTREPRENEUR-DI-AN (BỘ Y TIỀN VẬN)

Lập nghiệp tha lương chúng mến tài, PHÁT ra đoạt lợi chả nhờ ai! Đắt mua, rựa bán, nghề thông-thạo, Ghe chèo, lá làm, thế cậy-nhài. THẦY cũng phải, ANH cũng phải, Tinh hơn vắn, nghebra ra đời. Tháng ngày lẩn-lội tìm mồi ngọt Giận lão ngược-xuôi chịu lão oai!!!

Bi-tu-Ấn

THU THIÊN CẨM TÁT

Sôi-sục mưa thu mấy đoạn sầu, Đồi nhìn kiểng cũ mắt rơi châu! Gió vàng lá đỏ neo khoe nhánh, Giấc lạc trôi về ngoài bắc-khuết, Kêu sương con nhện mé nam-lâu. Mấy vắng vắng đó trời in nước, Cảnh tượng như vậy thâu đến đâu!!!

TU THÂN

Từng phen rào khắp chốn cao đê. Sự thế trông xem bất nào-nê, Lối ben trẻ em chờ ngựa-trước, Mỏi lòng già cả đợi chừng-lê. Chia vàng chưa gặp tay Báo-Thức, Thôi bạc hàng quen mặt Ngụy-Tề. Bất khách năm canh dóm một khảo, Ước ao Hiệp-Phố đáng châu về.

Lữ-dinh-Nhân

Đàn-bà con gái nên cần giáo-dục chăng???

Thuở xưa, phận làm đàn bà là phận người làm chủ việc vật trong nhà, như may vá quần áo, cơm nước hàng ngày, chẳng ra khỏi nhà, không rời khỏi xóm. Bởi có câu: «Khuyết môn bất xuất» cho nên trăm việc bề ngoài, về tay người đàn ông lo-lấn mà thôi.

Có ấy người đàn-bà ít hay cần giáo-biết bao giờ cho người mau bước vào đàng vào-minh như người ngoại-quốc. Người đàn-bà con gái phải lo cái nghĩa-vụ giúp chồng nuôi con. Nếu để cho đàn-bà dốt nát, thì làm sao cho thoát ả chồng, dạy dỗ con cho được.

Tao ra cuộc là gì đâu? Người đàn-bà dốt nát ít hay sanh biến việc gì cho ích nhà lợi cửa. Như: về sự buôn bán thì ít có chuyện lo đến, mà như có người chuyên lo tới thì có dám lập tiệm to, cửa hàng lớn bao giờ, chỉ có gánh một gánh nặng-nề quần-quai, đem ra chợ bán chẳng bao nhiêu tiền, muốn tính toán lời lỗ thế nào, bán buôn mấy bữa 'hời chỉ có một đầu là: lấy với ghech vách cả hàng, lấy tranh bề cả ghech.

Còn có thể như mà tính toán trước thì sự buôn ngày mai lỗ hay lời, sự bán món ấy sẽ làm sao khỏi lỗ, dặng mà cần phải cho đồng đều, hầu được bền được vững? Ấy là nói về đàn-bà dốt diuon.

Nói qua sự mua chút hàng ngày thì cũng là có hại. Như vào tiệm mua một cân bột, mua ít lượng đường thời trực đầu chủ tiệm cáo nặng, nhẹ, phải chăng thế nào tùy ý. Vì dốt biết mặc cân đầu mà cái lấy?

Ấy là 2 đầu đại khái hàng ngày phải chịu thiệt thòi về cái dốt, còn như người đàn-bà dốt, sanh con đẻ cháu, từ bé đến trong, có biết dạy con theo đàng ngày.

Có được kèm con theo lối thẳng? Chứ có một đầu cho con ăn no mặc ấm, lại còn hay cưng con làm quấy thì diêm-nhiên, ai có rầy rà con làm trái trái là. Công bởi cũng con mà cho ừ, cho mặc bộ phép về sanh, làm sao bảo cho con nít trở nên người sức lực? làm sao cho trẻ biết điều mà làm đến quấy mà lớn lên nó biết cái hồi lại đầu, nó lập giữ tánh thành rồi lứa đôi nó thông-minh giới-dân thế nào cũng khổ mà sửa nết.

Nói rằng: đàn-bà dốt phần nhiều không biết đủ lễ nghi phép tắc cho con, ít có làm gương lành cho con soi lấy. Nghe qua, chắc có người hỏi tôi, rằng: «Thuở trước thiếu chi đàn-bà dốt nát, mà sao sanh con đẻ cháu nết-na hiền-từ, tánh tình thuần hậu? Còn đời nay có thiếu chi đàn-bà hay chữ mà sao sanh con đẻ cháu không được hiền-từ, tánh tình ngược-bạo? Nếu có người hỏi vậy, tôi xin đáp: «Thánh hiền xưa đó nói: có tài mà không đức, không phải là quân-tử, mà có đức, không tài ấ ý mới là quân-tử vậy.

Thế thì đàn-bà thuở trước tuy ít học mặc dầu chó cái khuôn-pháp lễ-nghĩa thuở ấy rất nghiêm nhặt lắm. Bởi luật lệ lấy vạ trang, lối con mẹ cha gánh vát, rồi cháu ông bà phải mang, cho nên phận làm cha mẹ nghiêm-tân con từ 'ời từ oét, không rách thì thời, rách dạy con dạy cháu phép lễ đủ đều, hầu cho khỏi luật hình hoặc chặc. Bởi thế, từ chốn thị-thành, khắp nơi thôn-giã ai ai cũng phải kèm sửa nết con, hầu cho việc nhỏ mọn, quan trên không rõ, cũng không dám thả lơ, vì, nếu trong xóm có một người mất nết, tánh tình ngược-bạo thì cả xóm ai cũng ghê, ai cũng từ xa, không ai giao-lân, kết bạn. Vì bởi cả xóm đều là người hiền từ, mà có một người mất nết bạo ngược không giữ luật vua, phép nước nhưn ấy người kia, thì là trái ý cả xóm, phải riêng một mình, phải chơi một chỗ. Thậm chí trẻ nhỏ cũng vậy, cho nên gương trên soi sáng, trẻ dưới noi theo, làm sao bảo không hiền-không dục.

Còn đời nay, phong-trào tự-do, ấ ý là luật lệ ai làm nấy chịu, lại ít gát như xưa, người được tự quyền lấy người, miễn là đừng phạm luật quan, chứ trái phép nước thì dủ. Cho nên người không cần đến cái tánh hạnh, không kể đến nết-na: ai giỏi thì hơn, ai dở thì thua đó vậy. Cho nên, người người đua nhau tranh giành hơn thua một tiếng còi, một lời khinh cụng đủ làm cho tánh người chẳng thuận. Thử xem trong này chốn đô hội, thị-thành thường có người thất tín, kẻ bất lương, đua nhau lường gạt lấy nhau, ai khôn thì sống, ai bồng thì chết, có cần chi đến nết-na có kẻ là tội-phước.

Tóm lại: sự giáo-dục là sự cần thiết cho người đàn-bà làm vậy, nếu người

Vụ tuyển-cử nghị-viên Quận-Hạt quận CANTHO - SOCTRANG - BACLIEU

Ngày 15 OCTOBRE 1922 toàn cả hai mươi một tỉnh Namkỳ đều mở cuộc tuyển-cử để lấy 10 ông nghị-viên vào nghị-viện Quận-hạt. Khởi sự từ 7 giờ sớm mai cho đến 5 giờ chiều mới khóa thùng thăm.

Ngoại trừ những thăm trắng không kể, còn số thăm mà đã bỏ cho bảy vị ra tranh cử trong ba hạt CANTHO - SOCTRANG - BACLIEU xin kê dưới đây:

Cầukê	Bac lieu	Camau	Soctrang	Cantho	Cộng
TRẦN-KHAC-NHƯNG	24	145	66	431	366
HUYNH-QUAN-SÈU	67	152	188	102	66
VÕ-VĂN-TRUON	62	43	4	212	319
NGUYỄN-VĂN-SÈ	12	3	0	618	116
NGUYỄN-TÍN-TÀI	23	42	86	307	260
VÕ-MIỆC-ĐỀ	30	1	4	126	510
ĐOÀN-QUÊ-CÁU	45	3	21	21	80

Số thăm chung	Số thăm bỏ vào thùng	Thăm trắng
Bac lieu 627	527	10
Camau 219	196	2
Soctrang 1249	1091	89
Cauke 290	259	83
Cantho 1185	1065	13
3570	3138	197

Kỳ tuyển-cử này không ai quá số trung-bình (moyenne) Vì bỏ được 2.911 là thăm (th) phải được 1471 thăm sắp lên mới được đắc cử. Vì vậy nên đến ngày 29 Octobre sẽ cử lại, nếu không có sự gì ngăn-chặn.

Kim-Luong

11